

LES GOLFES DE LA COMARCA

ANDREU CARRANZA FONT

Secció de Literatura del CERE. Escriptor: Flix

INTRODUCCIÓ

Quan el Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre (CERE) em va encarregar fer una guia dels arxius comarcals, certament vaig il·lusionar-me amb l'empresa. Crec que a tot home àvid de curiositats intel·lectuals li agrada remenar entre els papers, documents i llibres antics. Primer que tot vaig anar a visitar a l'amic Curto, cap de l'Arxiu Històric de Tortosa. Ell em va donar les instruccions bàsiques per realitzar una tasca tan apassionant. Amb la documentació que em va facilitar i els seus consells, vaig traçar un pla d'actuació, perquè a l'hora d'organitzar un arxiu, sigui del que sigui, s'han de seguir determinats passos.

En plantejar-me la possibilitat de fer un escrit a la *Miscel·lània* sobre les visites als pobles de la comarca per tal de confeccionar la guia dels arxius, en principi vaig dubtar entre oferir directament el llarg i poc significatiu índex dels documents de les institucions o fer una valoració de les peripècies, aventures i impressions del que jo considero "excursions a les golfes de la comarca". En poc temps vaig descartar la primera alternativa perquè em semblava molt freda i poc significativa, i he optat per fer una valoració general i també per destacar alguna documentació que per la seva antiguitat o per la seves característiques tingué algun interès especial. M'agradaria dir, però, que tots aquells qui ho vulguin, al CERE, hi trobaran els llistats dels arxius que he examinat de la comarca, que bàsicament són de tres tipus d'institucions: ajuntaments, parròquies i jutjats.

MÈTODES

En primer lloc, per realitzar una guia comarcal del arxius cal establir un marc teòric que és la delimitació del que s'anomena un *quadre de fons*, que vol dir l'enumeració de les institucions, del tipus que sigui: públiques, privades o altres que, per la seva pròpia dinàmica, generen documentació a través dels anys. El camp de treball dels arxius obre un ventall molt ampli i hom, al principi, no sap per on començar. Aleshores vaig decidir delimitar el quadre

de fons en els tres ens que abans ja he esmentat: ajuntaments, jutjats i par-ròquies, deixant de banda tot el referent als arxius d'empreses, associacions esportives, culturals... i també el vastíssim i poc accessible món de les col·leccions privades, l'existència de les quals a la nostra comarca és prou evident.

Quedava clar, doncs, que la meua tasca era la de fer una **guia comarcal** (A), confeccionada amb les dades més generals de la documentació de cada arxiu, que són: 1.- Naturalesa del fons, 2.- Dates extremes de cada unitat documental (anys que han de figurar al lloc dels llibres, lligalls o arxivadors), 3.- Ubicació dels arxius, i 4.- Estat de conservació. Aquesta, però, només és una primera aproximació a la veritable tasca d'un arxivador. Els passos següents a seguir després de l'elaboració d'una guia serien **L'inventari** (B), que és una relació de cada unitat documental (el que hi ha dins de cada arxivador) i l'últim i definitiu pas seria realitzar la **catalogació** (C), on es farà una classificació detallada de totes les dades de cada unitat documental. Cadascun d'aquests passos (A, B i C), com es pot veure, implica un grau de profunditat progressiu.

RESULTATS I DISCUSSIÓ

Ajuntaments

Així vaig iniciar les meves primers visites als ajuntaments de la comarca. En primer lloc vull donar les gràcies, en nom propi i també en nom del CERE, a tots els alcaldes, regidors i molt especialment als funcionaris municipals: secretaris/es, administratius i empleats, perquè van ser ells els que em van atendre molt amablement. També vull defensar-los perquè sé que en la majoria dels ajuntaments les tasques que hauria de fer un arxiver mai no han estat contemplades ni pressupostades d'una manera seriosa pels polítics; per tant, si s'han salvat alguns documents és gràcies a la seva bona voluntat i la seva professionalitat. Pel que fa als últims 10 anys he de dir també que gairebé tots els ajuntaments de la comarca porten els arxius amb més o menys cura; comença a haver-hi un cert interès en la conservació i en la correcta classificació dels documents. Algunes administracions locals, no totes, han començat a ordenar els arxius. Fins i tot un ajuntament de la comarca ha llogat un arxiver de professió durant un temps per reorganitzar la documentació i procedir a l'inventari i la catalogació. Així i tot, cada ens municipal organitza l'arxiu a la seva manera, sense cap criteri normatiu unificador, segons la funcionalitat o la distribució de la feina de cada administració. Això no significa, però, que vulgui criticar la manera com estan classificats. El que sí que afirmo és que si a cadascun dels ajuntaments s'ordena la documentació d'una manera diferent, això dificulta moltíssim la tasca per a la realització d'un seguiment dels arxius comarcals i per tal d'establir una guia mínimament fiable. No obstant això, les corporacions locals tenen unes seccions molt generals que gairebé totes comparteixen, com és el cas de: pressupostos, comptes municipals, obres, llibres de caixa, padrons municipals, cadastre, registres d'entrada i sortida, actes...

Per altra banda, en la majoria dels ajuntaments, i vull deixar constància que hi ha excepcions, des dels anys setanta endarrere el caos és general. També vull fer una especial menció en aquestes línies de tota aquesta documentació més antiga perquè els lligalls i documents fins fa molt poc temps eren considerats simples andròmines que anaven a parar a les golfes de la casa de la vila o a les obscures cambres del trastam, colgades de pols i teranyines. Prompte vaig familiaritzar-me amb els munts de paperassa indesxifrable, deixada de qualsevol manera pels racons de les cambres més obscures dels ajuntaments. Malgrat tot, en algunes dependències municipals on encara havien tingut la mínima consideració pels papers antics, he trobat prestatges amb els arxivadors, llibres i lligalls arreglats, aparentant un ordre que com més tard vaig poder comprovar era inexistent. Al principi anava enregistrant el títol que figurava al llom, i les dades extremes de cada arxivador, llibre, paquet o lligall, i després el tornava a deixar al seu lloc. Confiava que la documentació interior correspondria al títol que especificava cada unitat documental. Però, ja des de la primera excursió, la curiositat em recava i vaig obrir un lligall, després un paquet, un arxivador i en alguns dels casos els documents de l'interior no tenien cap relació, eren simples munts de paper que s'havien ficat dins de l'arxivador per no deixar-los escampats; el títol del llom era absolutament fals i desorientador. Em vaig desmoralitzar molt, vaig sentir-me frustrat i decebut perquè resulta del tot evident que si a un arxiu municipal es troba un sol arxivador o lligall on la documentació interior no té res a veure amb el títol que figura al llom la conclusió final és que aquell arxiu no és fiable encara que la majoria d'unitats documentals estiguin correctament disposades. De tota manera, tot i que això és inacceptable, no és el pitjor. Quan em va caure l'ànima a terra va ser quan vaig contemplar els munts de documents convertits en paperassa, pinso per nodrir els ingents nius de rates, entre capgrossos deformats per la humitat, mobles trencats, banderes i els fantasmes dels dirigents feixistes del passat en posat marcial i contemplant-me amb un deix d'ironia des dels fons dels seus retrats recolzats pels racons. En algun moment tenia la sensació que m'espriaven i xiuxiuejaven entre ells satisfets en veure la meua cara d'astorament davant d'aquell camp de batalla de documents anihilats producte d'una guerra contra la cultura i la memòria col·lectiva del nostre poble que avui encara dura i que anem perdent cada dia que passa: un espectacle veritablement dantesc. En alguns casos l'excursió a l'arxiu d'un ajuntament ha estat tota una aventura, no sabia què em podia trobar i tampoc no sabia per on començar. Malgrat tot, en gairebé la majoria dels ajuntaments s'han salvat els *Boletines Oficiales del Estado* que, sens dubte, han passat a ser l'orgull de l'arxiu municipal. Pel que sembla els funcionaris o dirigents municipals del passat sentien una especial predilecció per conservar aquestes revistes que ningú no nega que tinguin una funció administrativa essencial. El resultat, però, de tal empresa comarcal és prou evident: a cada poble hi ha un arxiu idèntic al del poble del costat, amb tots els BOE ordenats, perfectament classificats i conservats en més o menys bon

estat. No cal dir que això és el punt culminant de l'absurd, i no és que digui que aquests documents no tinguin cap valor, ni que no s'hagin de conservar ni d'arxivar correctament; el que vull dir és que em sembla molt més transcendent una acta d'un ajuntament, un ban municipal o qualsevol altre document singular de cada poble, i només de cada poble, que no els BOE dels quals se'n fan milers de còpies. Cada poble de l'Estat en té una, i en cap cas no hi ha dificultat en localitzar-la. La conservació i arxiu del *Boletín Oficial del Estado*, sospito que ha estat una de les dèries o afeccions més constants entre els professionals de l'administració pública del passat. Confiem doncs que en el present i el futur aquesta mania es contagii a la resta de documentació municipal.

Un altre aspecte que també vull mencionar en aquesta primera valoració dels arxius municipals és l'excessiva proliferació de la secció de "Varis" que aplega documents d'índole diversa. És cert que aquesta secció ha de figurar en qualsevol arxiu, però quan aquesta es converteix en la més considerable d'una institució és un símptoma molt clar del seu abandó, per les causes que sigui. Sospito que en alguns casos, que tampoc no vull mencionar, i parlo sobretot de la documentació anterior als anys setanta, seria molt orientador que col·loquessin un rètol ben visible a l'entrada o a les lleixes d'aquesta part de l'arxiu on hi digués "Varis en procés d'extinció, compte amb les rates i els vampirs" per tal de prevenir qualsevol agosarat investigador que volgués ficar el nas sense el corresponent manat d'allí penjat al coll per tal d'espantar els fantasmes feixistes del passat que deambulen per les zones més romàntiques dels arxius.

A més a més de tot això s'ha de tenir present la guerra; la del 36, vull dir. Allò sí que va ser una guerra de veritat en la qual es procedí a una sistemàtica crema dels arxius municipals, parroquials i dels jutjats. En el cas dels ajuntaments, els pocs documents salvats, però, gràcies a la casualitat o a l'interès d'algun alcalde, regidor o funcionari de l'època, en els anys següents de la dictadura franquista també foren destruïts, o abandonats de la mà de Déu, perquè ja se sap, una de les característiques de tot règim feixista és precisament la crema dels llibres i documents del passat que siguin testimonis de la memòria col·lectiva. En el cas del nostre país era molt clar: anihilació de tots aquells documents que no entressin dins les estrictes directrius polítiques del Movimiento Nacional. Així, doncs, en el cas dels ajuntaments la documentació que s'ha pogut salvar de l'any 36 endarrere és molt escassa, i caldria inventariar-la i catalogar-la, entre altres coses perquè és tot el que ens queda del passat, i com diu J. Luis Borges, de la mateixa manera que el telèfon és l'extensió de la veu, que l'espasa i l'aladre són una extensió del braç i que el telescopi és l'extensió de la vista, els arxius i els llibres i tots els documents escrits del passat són una extensió de la nostra memòria.

Algú potser dirà que em passo una mica i que exagero les coses. Potser sí, no ho puc evitar, però per ventilar qualsevol dubte us aconsello que us

aventureu per la comarca i si després d'aquest escrit encara us deixen remenar per les golfes i les cambres més fosques dels ajuntaments, on resten empresonats els munts de documents més antics, podreu valorar la situació. Malgrat tot no em cansaré de repetir que hi ha excepcions que, en tot cas, confirmen la regla general: l'abandó.

Fetes aquestes precisions, la valoració final és molt clara: ha d'haver-hi una voluntat política comarcal i local per conservar aquesta part de la nostra memòria, perquè si no hi ha pressupostos, si no hi ha diners per invertir en infraestructures en condicions i en una feina seriosa d'inventariar i de catalogar, tot això no serveix per a res.

Abans ja he dit i torno a repetir que hi ha excepcions, i hi ha alguns pobles que ja han començat a fer una classificació de la documentació més antiga i tenen arxivadors moderns i segurs, però aquesta no és una tasca fàcil i requereix continuïtat i dedicació per acabar d'enllestir aquelles caixes que han quedat arraconades en aital dependència i que s'estan podrint per falta de temps. També he dit, i ara torno a reiterar-ho sense ànim de fer-me pesat, que l'abandó dels arxius municipals i sobretot de la documentació més antiga dels ajuntaments, no és culpa dels funcionaris, que fan el que poden amb la inexistència de recursos destinats per tenir un arxiu mínimament en condicions.

La solució és molt senzilla: es tracta primer que tot de canviar la mentalitat de la gent i dels polítics i fer-los veure que una de les tasques de govern és la conservació del patrimoni, de la memòria escrita de les institucions. Treure del cap a la gent la falsa idea de considerar tot document del passat palla per a les rates, o la pilastra on es recolzen els quadres dels governants destronats que somriuen en comprovar l'escenari infaust d'una guerra contra la cultura que encara continuen des del més enllà enviant disciplinats batallons de paràsits, rates i floridura. Un arxiu no és una andròmina, té un valor fonamental per tal de conèixer la nostra pròpia història. Perquè la Ribera d'Ebre des de temps remots ha generat gran quantitat de documents que són el testimoni dels nostres avantpassats, de la memòria col·lectiva. Aconseguir això ja farem prou; després es tracta d'invertir temps i com a primera mesura de xoc cal fer una ridícula inversió en senzills arxivadors de cartró i prestatges. No m'atreveixo a dir pressupostos perquè sé que això és una paraula major i alguns em mirarien malament. Abans de començar a arxivar, cal doncs una primera actuació de xoc, per evitar que el que actualment hi ha, i encara resta a les golfes o en qualsevol cambra fosca i poc recomanable, no acabi devorat per les rates o la humitat, i que consti que això costaria ben poc.

Posat a donar alternatives també vull dir la meua, sense que ningú no s'ofengui. Durant les meves excursions als arxius municipals vaig coincidir en moltes ocasions amb tota una sèrie de nois que fan la mili a les dependències dels ajuntaments. No seria mala idea que en lloc de tenir-los tot el dia aquarterats, fent de carters, telefonistes, cambrers o d'agutzils, i en alguns

casos ocupant llocs de treball que podrien ser per a funcionaris d'oposició o interins, dediquessin un parell d'hores diàries, per exemple, a iniciar aquesta primera actuació per salvaguardar els arxius. Al cap del temps els resultats serien sorprenents. També vull deixar constància que l'ideal seria començar a parlar d'un arxiu comarcal; aleshores podria haver-hi un control més efectiu i directe sobre la documentació del passat i se simplificaria la feina.

Tal com he dit abans, als ajuntaments de la Ribera d'Ebre s'han salvat molt pocs documents anteriors a la guerra civil. Una excepció molt interessant és Rasquera. A les golfes de la casa de la vila hi ha uns 20 metres quadrats de lligalls col·locats en prestatges metàl·lics. Els més antics daten de l'any 1800. L'Ajuntament de Rasquera també té exposats en una vitrina de la sala de sessions una còpia de la carta de població de l'any 1200 i dos llibres molt interessants de l'any 1700, un escrit en català i l'altre que presenta una barreja de textos castellans i catalans. Aquest important volum d'informació del passat, que en principi presenta un bon estat de conservació, s'hauria d'inventariar i classificar correctament abans de procedir el seu trasllat a arxivadors moderns aïllats de la humitat i dels paràsits.

A la Torre de l'Espanyol també s'han conservat alguns documents municipals que tenen un especial interès per la seva antiguitat. He escollit la guia d'arxius municipals d'aquest poble per mostrar-los el mètode de treball utilitzat per a cada fons documental:

AJUNTAMENT DE LA TORRE DE L'ESPANYOL

UBICACIÓ: Arxiu del propi Ajuntament (plaça Pau, 4; telèfon: 977405390).

ESTAT: Distribuïts en prestatges metàl·lics, en una de les cambres de la mateixa planta de les oficines municipals.

<i>Naturalesa del fons</i>	<i>Dates extremes</i>	<i>Unitats doc.</i>
1.- Abast (provisió)	(1943...)	6 lligalls
2.- Actes Sessions Ple	(31-12-1934 a 1987)	22 llibres
3.- Activitats Molestes	(1973...)	6 fitxers, 1 carpeta
4.- Bancs, caixes		5 fitxers, 8 carpetes
5.- Biblioteca	(1992, 93, 94)	3 fitxers
6.- Cadastre	(actualitzat)	5 fitxers
7.- Consell Comarcal		3 fitxers
8.- Cadastre Índex	(actualitzat)	2 llibres
9.- Comptabilitat	(1928 a 1994)	60 lligalls, 24 fitxers
10.- Comptes i Arqueig	(1928 a 1994)	6 m de carpetes

11.- Contribucions		3 caixes
12.- Corresp. Secretaria	(1985...)	6 fitxers
13.- Documents Corresp.	(1940 a 1994)	75 lligalls, 14 fitxers
14.- Escripcions Ajunt.	(1989...)	9 fitxers
15.- Eleccions	(1940...)	6 fitxers
16.- Eleccions C. Agrària	(1924?)	1 fitxer
17.- Federació C. Munic.	(1984...)	9 fitxers
18.- Festes	(?...)	1 fitxer
19.- Llibre Reg. Sort.	(15-4-1931 a 1991)	29 llibres
20.- Llibre Reg. Entrad.	(28-10-1924)	9 fitxers
21.- Medi Ambient	(1992...)	1 fitxer
22.- Padrons (antics)	(1936-1964)	6 carpetes, 5 fitxers
23.- Pla d'emergència (PENTA)	(1982...)	11 fitxers
24.- Projectes d'Obres	(1943...)	31 lligalls
25.- Reclutament militar	(de 1936 a 1994)	
26.- Recull Publicacions	(1943...)	25 lligalls
27.- Subvencions	(1983 a 1993)	5 fitxers
28.- Varis		20 fitxers, 18 carpetes

- Dues carpetes de documentació indeterminada anterior a la guerra civil del 36 (al lloc hi figura: "Període Roig").

- Una carpeta de Documents Històrics antics, els quals han estat estudiats per Josep Serrano per a l'elaboració del seu llibre *La Torre de l'Espanyol (Ribera d'Ebre). Història, règim senyorial i aspectes del seu particular dret local, en particular els costums, del 1517*. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV.

- Un lligall del Cens ramader, carruatges i vehicles subjectes a requisita militar.

- Una carpeta: còpia d'expedients de morts de guerra.

- Un lligall de Sanitat, Beneficència (1932?).

- Un lligall Canvis de bitllets antics.

- Les carpetes i llibres es troben en procés d'inventariar i catalogar. Per tant, aquesta distribució és molt general, i aproximada, perquè existeixen molts documents barrejats en diferents unitats documentals.

Parròquies

Per altra banda, els arxius parroquials i dels jutjats són una cosa totalment diferent, és un altre món. També vull donar les gràcies en aquest escrit als rectors i jutges i funcionaris que m'han atès i que en cap cas no m'han posat obstacle per accedir als seus arxius. Aquestes institucions no generen tanta documentació com un ajuntament; aleshores resulta molt més senzill de classificar i catalogar. Les parròquies distribueixen en cinc grans seccions: Bateig, Matrimoni, Defuncions, Testament i Documentació Vària. Gairebé totes les parròquies que he visitat tenen els llibres en perfecte ordre. Malgrat tot, crec que en els casos en què s'han conservat documents molt antics hi hauria d'haver una intervenció urgent o aquests documents valuosíssims al cap del temps poden acabar desintegrats per la floridura. S'ha de tenir present que els armaris normals no ofereixen les millors condicions ambientals per emmagatzemar els documents més antics.

Les parròquies dels pobles són les institucions comarcals que conserven documentació més antiga, i tal vegada més valuosa. Entre altres, la Torre de l'Espanyol, Tivissa, la Palma i Rasquera són potser les més destacables. Els quadres que vénen a continuació són una mostra dels arxius actuals de les parròquies on s'han conservat els llibres anteriors a la guerra i també algun poble on van desaparèixer:

PARRÒQUIA DE RASQUERA

UBICACIÓ: Abadia de Rasquera, a la plaça, davant de l'església.

ESTAT: Presenten un bon estat de conservació. Hi ha uns quants volums molt interessants, que són els més vells de la Parròquia. En aquests llibres hi figura relació de Bateig, Casaments, Defuncions i Testaments i també algunes notes marginals sobre esdeveniments de la vila.

FONS: Llibres que inclouen Bateig, Matrimonis, Defuncions, Testaments en la mateixa unitat documental.

- 1.- Data de l'any 1629 fins al 1636; està escrit en català
- 2.- Data de l'any 1661; està escrit en català
- 3.- Data de l'any 1683 fins al 1698; escrit en català (en un dels testaments d'aquests llibres hi ha referències sobre una important herència d'arnes, la qual cosa posa de manifest la tradició de l'apicultura en el poble que ha perdurat fins als nostres dies)
- 4.- Data de l'any 1761 fins al 1820; en aquest llibre hi ha barreja d'escriptura en català i castellà
- 5.- Un Llibre de Testament de l'any 1820
- 6.- Un llibre de l'any 1771 fins al 1826. A partir de l'any 1826 ja existeix una ordenació de cada secció: Bateig, Defuncions, Matrimonis i Testaments en llibres separats
- 7.- Llibre de Matrimonis del 1826 al 1851

- 8.- Llibre de Bateig del 1826 al 1851
- 9.- Llibre de Defuncions del 1826 al 1851
- 10.- 8 Llibres de Bateig del 1852 al 1996
- 11.- 4 Llibres de Matrimonis del 1852 al 1996
- 12.- 6 Llibres de Defuncions del 1852 al 1996
- 13.- 3 Lligalls de Testaments del 1890 al 1996

Durant els anys de la guerra civil algunes famílies del poble van amagar tota aquesta valuosa documentació.

De tots els pobles visitats la parròquia de Rasquera és la que presenta un major volum d'informació antiga i més ben conservada tant pel que fa als arxius parroquials com als arxius de l'Ajuntament. En notes a banda de tots els llibres parroquials s'hi poden trobar referències a esdeveniments, efemèrides, gelades importants i anècdotes que varen esdevenir en el poble i que varen enregistrar els diferents rectors de la vila. Tots aquests arxius són un bon material per iniciar un inventari i classificació a fons dels documents.

PARRÒQUIA DE GINESTAR

En aquesta parròquia es van destruir tots els arxius durant la guerra civil i només es conserven 9 llibres distribuïts de la següent manera:

- 1.- 3 Llibres de Bateig del 1940 al 1996
- 2.- 3 Llibres de Casaments del 1940 al 1996
- 3.- 3 Llibres de Defuncions del 1940 al 1996

PARRÒQUIA DE MÓRA LA NOVA

UBICACIÓ: Els arxius es troben en un armari d'una cambra de la pròpia església.

ESTAT: Presenten un bon estat de conservació.

FONS:

- 1.- 1 Llibre de Bateig, Defuncions i Matrimonis del 1787 al 1816
- 2.- 1 Llibre de Bateig del 1853 al 1879
- 3.- 1 Llibre de Bateig del 1872 al 1893
- 4.- 1 Llibre de Defuncions del 1880 al 1902
- 5.- 1 Llibre de Bateig del 1909 al 1924
- 6.- 1 Llibre de Defuncions del 1939 al 1963
- 7.- 1 Llibre de Matrimonis del 1972 al 1995
- 8.- 1 Llibre de Defuncions del 1964 al 1995
- 9.- 1 Llibre de Bateig del 1965 al 1980
- 10.- 1 Llibre de Bateig del 1952 al 1964

- 11.- 1 Llibre d'Exequies del 1981 al 1995
- 12.- 1 Llibre de Bateig del 1992 al 1995
- 13.- 1 Llibre de Matrimonis del 1981 al 1995
- 14.- 1 Llibre de Bateig del 1939 al 1951
- 15.- 1 Llibre de Bateig del 1981 al 1995

PARRÒQUIA DE LA TORRE DE L'ESPANYOL

UBICACIÓ: Els arxius es troben dins l'església, en un armari de la sagristia.

ESTAT: Seria recomanable iniciar un primer pas per garantir la conservació d'aquesta valuosa documentació. Els armaris on estan arxivats els llibres en la majoria dels casos no estan convenientment aïllats i la humitat comença a desintegrar alguns documents més vells.

FONS: A la parròquia de la Torre es troben alguns dels documents més antics de la comarca, que daten de l'any 1554. També cal fer menció de l'assaig de J. Serrano esmentat anteriorment. Als armaris de la parròquia també hi ha alguns feixos de documents no identificats, i un Llibre del 1701, editat a Barcelona per Joseph Teixidó, *Praxis Sacramentorum Complectens*.

- 1.- 1 Llibre Índex de Bateig dels anys 1710-1968
- 2.- 1 Llibre de Bateig 1554-1590
- 3.- 1 Llibre de Bateig 1710-1774
- 4.- 1 Llibre de Bateig 1774-1809
- 5.- 1 Llibre de Bateig 1809-1849
- 6.- 1 Llibre de Bateig 1851-1868
- 7.- 1 Llibre de Bateig 1868-1901
- 8.- 1 Llibre de Bateig 1901-1924
- 9.- 1 Llibre de Bateig 1924-1995
- 10.- 1 Llibre de Defuncions de l'any 1554
- 11.- 1 Llibre de Defuncions 1706-1774
- 12.- 1 Llibre de Defuncions 1774-1809
- 13.- 1 Llibre de Defuncions 1809-1857
- 14.- 1 Llibre de Defuncions 1851-1878
- 15.- 1 Llibre de Defuncions 1879-1922
- 16.- 1 Llibre de Defuncions 1923-1990
- 17.- 1 Llibre de Defuncions 1990-1995
- 18.- 1 Llibre Índex de Matrimonis 1710-1968

- 19.- 1 Llibre de Matrimonis 1710-1772
- 20.- 1 Llibre de Matrimonis 1774-1809
- 21.- 1 Llibre de Matrimonis 1809-1852
- 22.- 1 Llibre de Matrimonis 1852-1894
- 23.- 1 Llibre de Matrimonis 1894-1991
- 24.- 1 Llibre de Matrimonis 1991-1995
- 25.- 1 Llibre de Confirmacions 1723-1772
- 26.- 1 Llibre de Confirmacions 1809-1851
- 27.- 1 Llibre de Testaments dels anys 1816-1864
- 28.- 1 Llibre de Testaments dels anys 1864-1893
- 29.- 1 Llibre de la Rectoria de l'any 1712
- 30.- 2 Llibres de Testaments dels anys 1816-1864, 1864-1893

PARRÒQUIA DE LA PALMA D'EBRE

UBICACIÓ: Els arxius es troben en un armari del segon pis de l'abadia.

ESTAT: Presenten un bon estat de conservació però, com en la resta de casos, es fa necessària una intervenció per preservar tots els documents.

FONS:

- 1.- 1 Llibre de Bateigs, Matrimonis i Defuncions 1706-1774
- 2.- 1 Llibre de Bateig 1775-1820
- 3.- 1 Llibre de Bateig 1820-1848
- 4.- 1 Llibre de Bateigs, Matrimonis i Defuncions 1848-1859
- 5.- 1 Llibre de Bateig 1939-1995
- 6.- 1 Llibre on hi diu *Llibre de Obit començat per mi Mo Joan Nanas Reverend de la Palma l'any 1706-1762*
- 7.- 1 Llibre de Defuncions 1775-1825
- 8.- 2 Llibres de Defuncions 1940-1994
- 9.- 1 Llibre de Matrimonis 1890-1895
- 10.- 1 Llibre de Matrimonis 1895-1935
- 11.- 1 Llibre de Matrimonis 1940-1994
- 12.- 7 carpetes de Testaments sense identificar

A més a més de tots aquests arxius comuns a les Parròquies, a la Palma d'Ebre també hi ha alguns llibres religiosos: 6 volums de la Bíblia Vulgata Llatina de 1856; 2 volums de *Compendium Theologiae Moralis* de 1816; 4 volums d'*Institutiones theologiae*, S. Thomae Aquinatis, de 1861.

En el mateix armari també hi ha:

- Un llibre de la "Cofradia del Alumbramiento y Adoracion Perpetua al S.S. Sacramento, agregada a la iglesia de Minerva de Roma, fundada per D. Victor Damian Saez, Obispo de Tortosa, a petición del Rector, Ayuntamiento, Pueblo en 31 de julio de 1831".

- Un llibre "Major" de les fundacions de Misses cantades y resades, venda i obligacions del Rector de la Palma de 1816, en el qual trobem una nota on es diu que s'han cremat els llibres i notes dels censals, Llibre de Matrimonis. El reverend d'aquella època el 16 de setembre de 1815 certifica i també diu que "*forme novament un Llibre nou haont consten les fundacions y obligacions de dita Parroquia, com també a formar lo Llibre de Matrimonis, valentse de testimonis fidedignes del Llibre Censals de propietats de l'any 1750*".

- Un Llevado de la Renda que té la Rectoria de la Palma per celebrar Misas, aniversaris i Obligacions fet lo any 1793 per Joan Sabater, Rector de la Palma.

- Un Libro Mayor oraciones 1815, i documents sobre fundacions de confraries.

Jutjats

Pel que fa als jutjats, els pobles compten amb un jutjat de pau que actua per delegació del jutge de primera instància, i és on se celebren els judicis de faltes. L'Ebre divideix la nostra comarca en dues ribes. Els pobles del marge esquerre del riu depenen del jutge de Falset i els del marge dret del jutjat de Gandesa. Els jutjats de pau estan distribuïts en diferents seccions: instrucció, instància i registre. En el registre és on es troba la documentació dels arxius que comprèn: Naixements, Defuncions, Matrimonis i un apartat Varis. La institució dels jutjats actuals és molt recent. Hem de tenir present que fins a final del segle XIX no s'aconseguirà una autèntica separació entre el poder judicial i l'executiu. Fins aleshores els alcaldes o tinents d'alcalde del pobles eren els encarregats d'impartir justícia. La constitució de 1812 en el seu article 282 disposà que els alcaldes havien d'exercir l'ofici de conciliadors en judicis que no excedissin la quantitat de 50 rals. No seria estrany doncs que en algun ajuntament de la comarca on s'han salvat els arxius municipals es trobessin referències i actes de judicis. L'any 1834 es creen els partits judicials i s'estableixen els jutges lletrats, però els alcaldes o en el seu cas tinents d'alcalde encara exercien la funció de jutges de pau, i el 1855 un real decret reorganitzà els jutges de pau i els atorgà les mateixes atribucions que als alcaldes. Així, doncs, fins a final de segle XIX els jutjats de pau no van tenir unes clares delimitacions amb el poder executiu local i és aleshores quan s'inicia un registre sistemàtic i quan neix l'arxiu d'aquesta institució.

Per altra banda també cal destacar que l'actual jutjat de pau de Móra d'Ebre presenta un major nombre de registres, sobretot pel que fa a les defuncions, a causa de l'hospital comarcal. També s'ha de destacar el fet que Móra d'Ebre des del dia 1 de novembre de 1945 fins al 9 de setembre de 1960 fun-

ciona com a jutjat de primera instància comarcal i conserva 50 lligalls de documentació: Judicis de Faltes, Judicis Civils... i altres.

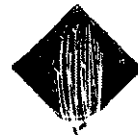
Hi ha alguns pobles on s'ha salvat tota la documentació del jutjat de pau i tots els registres; una d'aquestes viles és Vinebre i l'altra és Benissanet. A la Palma d'Ebre, gràcies a que el secretari de l'època ocultà en un sac els arxius i els colgà al seu tros, es van poder salvar de la crema de documents de la guerra civil del 36.

JUTJAT DE PAU DE VINEBRE

Naixements	1873-1994	19 Llibres
Matrimonis	1877-1994	11 Llibres
Defuncions	1873-1994	17 Llibres

JUTJAT DE PAU DE BENISSANET

Naixements	1871-1994	42 Llibres
Matrimonis	1870-1994	37 Llibres
Defuncions	1871-1994	46 Llibres
Entrades i Sortides	1939-1994	16 paquets
Documents antics	-?-	11 paquets

INSTITUT RAMON MUNTANER
Fundació privada dels Centres d'Estudis de parla catalana
 Mas de la Cobca,
 Rotonda Eix de l'Ebre, N-420 s/n
 43770 Móra la Nova
 CIF: G-43725233
 Telèfon/fax 977 401 757